

Strti upi.

(Konec.)

Ob navadni uri je stopal prodajalniški uslužbenec po temi za prodajalnico in je čakal Franca. A njega ni bilo. Jezilo ga je. Dolgo časa je hodil semintja. Kar se približa temna postava. V temi ni mogel razločiti, kdo bi bil; zdelo se mu je sumljivo.

Stopi za zid, da bi se mu skrila. A prišlec ga je menda opazil, pospešil je korake in stopil naravnost proti njemu.

Toneta pogreje, srce mu začne biti kot kladivo, spoznal je voditelja trgovine . . .

Hitro spusti zavoj in hoče zbežati. A oni mu zastavi pot — ga zgrabi za roke in zakriči: „Kaj delaš tu o tem času? Poberi, kar si spustil na tla.“

Tone skoči od njega, a z isto hitrostjo ga ujame krepki mož in ga brez ugovora tira v prodajalnico.

Polno ljudi se je nabralo. Začudeni so gledali ta prizor.

„Imamo ga ptička,“ reče pomenljivo voditelj trgovine in ukaže drugemu hlapcu, naj gre s lučjo za prodajalnico poiskat zavoj, ki ga je name-raval odnesti Tone . . .

Še tisti večer je moral oditi tat v zapor. —

Minilo je nekaj dni. V prodajalnici so pregledali vse blago, in oblastvo je preiskalo Tonetovo stanovanje.

V njegovi sobi so dobili nekaj blaga, ki je bilo gotovo ukradeno v prodajalnici. V miznici so zasledili med drugimi papirji listič, na katerem je bil napisan račun. Bila je zraven opomba: „Francu Strletu polovico, ostane torej še —.“ —

To je dalo oblastvu povod, da je poiskalo v imeniku mestnega prebivalstva Franca Strleta. —

Še tisti večer je prišel mestni stražnik na Francevo stanovanje in ga ja odpeljal s seboj. Siromak ni vedel, kaj se godi ž njim. Stražnik ga je odvel po temnih ulicah v visoko izbo, kjer ga je čakala temna izba in temna bodočnost — —

* * *

Pri preiskavi se je dognalo vse. Najprej je govoril Franc in je povedal, kakor je bilo. Tone ga je pogledoval ves čas s takim srdom, da so sodniki lahko vse opazili.

Sodniki so bili kmalu na jasnem. Uvideli so lahko, da imajo pred seboj tatiča, ki utegne postati še nevaren, če se mu o pravem času ne pristrižejo peruti.

Obsodba je bila kratka. Tone je dobil nekaj mesecev strogega zapora z ozirom na to, da je s pretenjem še zapeljal človeka, ki je bil doslej še čisto nedolžen.

Ker je pa Franc tudi sam nekoliko zakrivil, ni mogel oditi popolnoma prost, ampak je dobil malo kazni, v svarilo, da nikdar več ne stori kaj takega.

* * *

Črevljar Strle je ravno krpal v svoji sobici črevlje, ko mu je došla strašna vest o sinu Francu.

Roke so mu odrevenele. Zakričal je, da je strašno odmevalo po delavnici. Prijel se je za glavo in se onemogel zgrudil na posteljo. Črno se mu je storilo pred očmi, in zajokal je kot otrok.

Žena je prišla ravno s polja in je stopila v sobo. Obstala je pred vrati. Ni mogla umeti tega prizora.

„Kaj se je vendar zgodilo, povej . . .!“ Beseda ji je zastala v grlu in začela se je tresti.

„Izgubljeni smo, uničeni popolnoma! O Franc, kaj si nama storil na stara leta!“ — —

Žena je ségnila po listu, ki je ležal na tleh. Prekrižala se je, in sapa ji je zastala. Brala je počasi nekaj besed, vse se ji je vrtelo pred očmi . . .

„Tat?! Najin sin!“ In sesedla se je na stol. Po sobi pa je odmevalo plakanje nesrečnih staršev . . .

Še tisti dan je stal pred Strletovo hišo kmetiški voz. Jošt in njegova žena sta se odpeljala v mesto k sinu.

Ko sta vozila mimo hiš, so ju ljudje izpraševali, kam tako nenadoma, a onadva jim nista mogla odgovarjati.

Dolga je bila pot, in oba sta ves čas molčala, utopljena vsak v svojo bol. Žena je jokala, Jošt povešal glavo. A pri srcu mu je bilo grenko, kot bi mu bila črna ptica kljuvala krvavečo rano. Prevelika je bila siromakova boleš, da bi jo mogel izražati v solzah . . .

V mestu sta se ustavila v gostilni.

Drugi dan sta šla k sinu. Prišel je k njima v čudni obleki s čuvajem, ki je stal ves čas poleg njega. Mati je jokala, a oče ga je izprašal tako mirno in lepo, da je čutil Franc v vsaki besedi tiho bridkost. In vzljubil je tistikrat svojega očeta bolj kot kdaj prej v svojem življenju. Stal je pred njim kakor pribit in čutil dvakrat svojo nesrečo in ponižanje.

Ni si upal pogledati očetu v oči, kajti na srcu je začutil težko breme, ki ga je tlačilo k tlom.

Oče pa ga je tolažil, da bo tudi ta krivda pozabljena, ko prestane kazni, in da bo prišel sčasoma h kruhu, če bo postal pameten in pošten.

Franc se je topil v solzah. S težkim srcem sta odšla roditelja, on pa je zajokal, kot še nikdar v svojem življenju . . .

Kmalu je prestal Franc svojo kazni. Ko je bil prost, je odšel v šolo. A moral je takoj izstopiti. Dobil je izpričevalo s slabim redom v vedenju. Vendar je prišel po priporočilu profesorja, ki ga je imel vedno rad zaradi njegove marljivosti, k nekemu doktorju v pisarno. Tam je pridno delal in

pazil na vsak korak, tako da si je kmalu pridobil zaupanje svojega gospoda. Dobival je toliko plače, da je za potrebo živel. Kadar si je mogel pa kaj pritrpati, je poslal svojemu očetu.

Dve leti je prebil v pisarni. Mučile so ga skrbi, kaj bo z bodočnostjo. Vse življenje sedeti pri mizi in delati za druge, sam pa stradati, tako ne more naprej.

In vendar je bil sam kriv vsega tega! Kolikokrat se je že pokesal, a bilo je prepozno.

V pisarni je služil ž njim mladenič, ki je vedno sanjal, da jo potegne k vojakom. Pravil je včasih Francu, kako dobro službo lahko dobi, kdor dosluži dvanajst let pri vojaki.

Tudi Franca je začel polagoma veseliti vojaški stan.

Ko je prišel čas nabora, se je odločil tudi Franc, da se zglesi kot prostovoljec. Odide domov k očetu in ga poprosi, naj mu dovoli, da gre iz pisarne k vojakom. — In oče Strle niso branili.

Franco je šel z očetovim dovoljenjem na nabor, kjer so ga potrdili.

* * *

Bilo je nekaj let za tem. Pri Strletovih se je marsikaj predrugačilo. Francevo mater so že položili k večnemu počitku. Oče pa je še vedno sedel v svoji sobici in krpal črevlje kot nekdanje čase. A tak ni bil več kot včasih, vesel, zadovoljen in zabaven.

Zahajal je le malokdaj med ljudi. Pa še takrat je bil molčeč in zamišljen. Žalost se je brala z obraza, in skrb mu je zarezala v čelo globoke gube.

Od sina je dobival pogosto pisma in vsakega je bil neizrečeno vesel. Posebno, če je izvedel, da se mu dobro godi. In kadar so ljudje videli Jošta veselega, so vselej sklepali, da je dobil od sina veselo poročilo.

Neke zime pa je Jošt nenadoma zbolel. Šel je s sosedovimi pomagat v gozd, a pri tem se je prehladil in drugi dan je legel.

Prijazna sosedinja mu je hodila streč in mu nosila hrane. Toda zboljšati se mu ni hotelo.

Ko je pa postalo malo lepše vreme, je vendar spet vstal. Zvečer pa je začutil v glavi silne bolečine. Polagali so mu obkladke, a bilo mu je vedno hujše.

Vso noč je ostal sosedov ded pri njem. Do jutra je vzdihoval Jošt. Začelo se mu je blesti.

Govoril je o umrli ženi, o sinu, o vojski, vse zmedeno. Včasih je malo zadremal, a nenadoma je spet zakričal, naj mu puste sina, naj ga ne umore.

Zazoril je dan. Od vseh strani so prihajali vaščani k bolnikovi postelji in ga tolašili. — A on ni čul nikogar, samo govoril je nerazumljive besede. Največkrat je omenjal sina Franca . . .

Ljudje so prihajali in odhajali s tožnimi obrazi in pomilovali ubogega Jošta.

Dolgo ni mogel vstati. Črez mesec dni šele je zapustil sobo in šel s sosedom na vrt.

Sosed ga je semintja kaj vprašal, a Jošt je dajal popolnoma napačne odgovore, ali se je pa čudno nasmejal. Opazili so kmalu, da pri Joštu ni vse prav v glavi.

Prešla je pomlad in približalo se je poletje. A Joštova bolezen je ostala. Sosed ga je vzel v svojo hišo, kjer so skrbeli zanj kot za svojega.

Ker pa ni bilo skoro nikakega upanja več, da pride popolnoma k pameti, in ker sosed sam ni bil posebno premožen, je hotel iti k županu, da bi ga spravili v mesto. Toda nekateri gospodarji so bili proti temu in so sklenili, naj ga ima vsak nekaj časa v svoji hiši.

Tako je ostalo. Hodil je Jošt iz hiše v hišo, pomagal tupatam pri delu, in ljudje so ga radi podpirali. Imel je vsega za potrebo.

Ker se mu je sčasoma na umu maloboljšalo, se je naselil v svoji hišici in hodil beračit od praga do praga. Poredni vaški otroci so mu včasih nagajali, da je šel njegov sin v vojsko in da so ga ustrelili.

To je Jošt poslušal s strahom in je začel verjeti. Pogosto se je razjokal. A jokali so tudi poredneži, ki so Jošta žalostili. Doma je pela šiba.

Tako je živel Jošt dobro leto.

Kamor je prišel, so ga ljudje imeli radi. Postal je sčasoma tudi bolj vesel. Povsod je pa vzbujal pomilovanje, saj so ljudje vedeli, kako ga je udarila usoda s trdo roko.

Vaški župnik, ki so poznali moža kot morda nihče v vasi, so se ga usmilili in so ga vzeli k sebi. Dali so mu prijazno izbico pod streho, hrano in obleko.

Hodil je Jošt k bučelam, jim pospravljaj in stregel. Znal je ravnati z njimi kot malokdo.

Tako živi Jošt še zdaj pri dobrem župniku in se mu vedno bolj jasni razum. Lepo živi v župnišču, dela, kolikor sam hoče, in se spominja svojega sina. Le to še želi in mnogo moli, da bi ga še enkrat videl svojega Franceljna, predno ga poneso za cerkev svetega Janeza . . .

Dobro očetovsko srce! . . .

Slavko Slavič.

Iz dežele bajk in basni.

24. Svetolaska.

(Pravljica).

Svoje dni sta živela brata. Eden je bil z lahkoto obogatel in je imel vsega v obilici. Drugi pa, z imenom Dejan, si ni mogel pomagati, akopram je delal noč in dan, se trudil in obrnil trikrat vsak vinar, pređen ga je izdal. Vedno slabše mu je šlo; trpel je največjo revščino, postil se dan za dnevom, in končno ni mogel dobiti revež celo službe nikjer.